

ПРОБЛЕМА НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Враховуючи швидкий та переважно вільний доступ до інформації, важливо звернути увагу на лексичний матеріал при вивченні японської мови. Необхідно звернути особливу увагу на відбір, спосіб подачі, засвоєння, контроль вивчення лексичного матеріалу японської мови. Особливу увагу слід звернути на відбір мовного матеріалу враховуючи особливості аудиторії, а саме: дитячої, учнів молодших класів, учнів середніх класів, учнів старших класів, студентської аудиторії, аудиторії старшого віку.

Ключові слова: вікова категорія, лексичний матеріал, вивчення, інформація, засвоєння, навчання мовний матеріал, проблема вивчення.

Важливе місце лексики визначається її важливістю в системі мовної діяльності.

Лексика (від дав.-гр. τὸ λεξικόν — сукупність слів якоїсь мови чи діалекту та словниковий склад мови письменника чи художнього твору[1]) — словниковий склад мови. Наука, яка вивчає словниковий склад, називається лексикологією.

Окрім того, терміном «лексика», у прикладному вузькому значенні, також позначають окремі лексичні шари (книжна, емоційно забарвлена, нейтральна) або лексичні групи (побутова, професійна, сільськогосподарська), словниковий склад окремих творів чи письменників.

При порівнянні лексичних систем двох і більше мов відзначають наявність безеквівалентної лексики. Безеквівалентна лексика — лексичні одиниці, що не мають точних семантичних відповідників у інших мовах. До складу безеквівалентної лексики належать слова-реалії, слова-символи, власні назви.

Лексика – це той словесний матеріал, яким студенти мають навчитися швидко оперувати у процесі спілкування іноземною мовою, через це оволодіння нею – необхідна передумова використання мови як засобу спілкування. Основною метою навчання лексики є створення необхідних передумов для формування мовної діяльності.

Упродовж багатьох десятиліть науковці досліджували проблему навчання лексичного матеріалу. Існує багато праць на цю тему. Але це питання й до сьогодні залишається актуальним. Ми спробуємо узагальнити вже відомі знання, конкретизувати їх та дослідити етапи навчання лексичного матеріалу, методи, які дають найефективніші результати, прийоми, які допомагають учням краще опанувати та закріплювати нові слова на уроці іноземної мови.

Оскільки одне із завдань викладача полягає у тому, щоб досягти найбільш повного засвоєння студентами лексичного мінімуму, закріплення лексичного матеріалу на усіх етапах навчання.

Володіння іноземною мовою передбачає володіння та вільне оперування певною лексикою. Проте, одного лише знання лексичних одиниць для здійснення мовної діяль-

ності недостатньо. Для практичного використання лексики необхідне застосування різноманітних вправ, направлених на розвиток автоматизованого підбору необхідної лексики в процесі мовлення та включати їх використання, з урахуванням правил лексичної єдності мови.

Успішне оволодіння іноземними лексичним матеріалом – одна з найважливіших умов засвоєння мови. У той самий час неможливо не помітити великі труднощі з накопиченням лексичного матеріалу. Задля досягнення необхідних результатів необхідне обмеження обсягу лексичного матеріалу, ретельний відбір перспективних напрямів засвоєння мови та індивідуальний підхід до учасників групи. Так, це може бути лексика повсякденного спілкування, тематика і зміст якої достатньо відображені у сучасних підручниках, посібниках, а також у численних розмовниках та посібниках з японської мови.

Після відбору лексичних одиниць, здійсненого викладачем, необхідно оцінити ступінь їх засвоєння: одні слова запам'ятовуються легко, швидко входять у мовлення учнів; для володіння іншими потрібно затратити багато часу та зусиль. Складність засвоєння і вживання різних слів різна. На жаль, часто можна спостерігати деяку шаблонність з точки зору методичного підходу, що може перешкоджати ефективному засвоєнню, оскільки втрачається мета індивідуального підходу.

Існує великий перелік способів групування і систематизації словникового складу мови, розроблених лексикологією, однак методична типологія пропонує групування особливого типу: за кількісними та якісними показниками складності і засвоєння. Від чого вони залежать? Тут грають роль також такі властивості лексичних одиниць, як:

1) труднощі в семантиці;

2) труднощі написання;

3) складність вимови, яка виникає, коли у звуковому складі слова є звуки, які викликають труднощі;

4) складності, пов'язані з кількістю та інформативністю символів, які утворюють певну лексичну одиницю: більш складними є дуже короткі чи довгі слова, легше засвоюються слова середньої довжини.

Врахування вище зазначених факторів дасть можливість оцінити абсолютну складність лексичної одиниці, яка залежить від притаманних їй постійних властивостей. Але складність може змінюватись, якщо ця одиниця в ході роботи над лексикою потрапляє в різні мови, сприятливі чи несприятливі для її засвоєння. Так, якщо викладач одразу два слова, схожі одне на одного за звучанням (а не можна забувати про омонімію, так характерну для японської мови), цілком можлива інтерференція за формальною схожістю. Лексичні одиниці у «прозорому» оточенні, серед уже відомих слів, набагато краще сприймаються й засвоюються, і, навпаки, сполучення в одному реченні незнайомих чи недостатньо добре засвоєних одиниць підвищує їх складність. Остання також залежить від вибраного викладачем прийому ведення лексики: непродуктивне представлення ізольованої одиниці, в той час як її включення в різні групи – за тематичною, словотвірною, семантичною спільністю, а також різні контексти, які передбачають її сполучувались з уже засвоєними словами, підсилює опору на можливі асоціації, які допомагають у запам'ятовуванні. Корисні диференціальні вправи, які фіксують увагу учнів та тих елементах розрізнення, які, звичайно, не беруться до уваги, але мають вплив при засвоєнні.

Доцільно враховувати наступні рекомендації:

1. Оскільки лексичні одиниці володіють різною складністю для засвоєння, слід в інтересах продуктивності навчання лексики оцінювати складність лексичних одиниць, які будуть засвоюватись і формувати їх у групи, більш чи менш однорідні з точки зору характеру і ступеня складності засвоювання.

2. Варто передбачати способи, які застосовуються до кожної окремої групи, для зниження лексичної складності.

3. Введення і пояснення необхідно орієнтувати на ті сторони лексичних одиниць, які викликають найбільші труднощі, шукати шляхи їх вирішення, щоб полегшити сприйняття і підвищити ефективність наступних тренувань і практики.

4. Вирішення лексичних труднощів здійснюється шляхами: ізоляцією складних слів від подібних, включення вивчуваних одиниць в різні сполучення і асоціативні зв'язки, а також виконання диференціальних вправ, які полегшують розрізнення схожих ознак лексичних одиниць.

Оскільки лексичні одиниці володіють різною складністю для засвоєння, слід в інтересах продуктивності навчання лексики оцінювати складність лексичних одиниць, які будуть засвоюватись і формувати їх у групи, більш чи менш однорідні з точки зору характеру і ступеня складності засвоювання.

Так як лексичні одиниці володіють різною складністю для засвоєння, слід в інтересах продуктивності навчання лексики оцінювати складність лексичних одиниць, які будуть засвоюватись і формувати їх у групи, більш чи менш однорідні з точки зору характеру і ступеня складності засвоювання.

Кожну лексичну одиницю можна розглядати на різних диференційних рівнях дослідження мови. На кожному з них зустрічаються певні специфічні лексичні труднощі.

Одним із запропонованих нами методів є “Freeze walk”, завдяки якому можна розвивати розуміння лексичного матеріалу, що вивчається, та не забувати про розвиток комунікативних навичок. Отже, викладач заздалегідь продумує невеличку історію з використанням раніше вивчених лексичних одиниць або тих, що вивчалися безпосередньо на уроці студенти збираються у коло й починають повільно йти. Викладач говорить речення, наприклад: “私は寝坊した。私は学校へ行きます。”, а студенти, які зрозуміли сказане викладачем, починають імітувати цю дію. Таким чином, викладач одразу може визначити хто кращезасвоїв пройдений лексичний матеріал, а хто його не засвоїв. В історію можна включати й реченням про забутий гаманець (ручку, книжку, телефон і т.п.), спіткнувся, сумка несподівано порвалася, зустрів друга і т.д. Окрім закріплення вивченого лексичного матеріалу дозволяє розвиватися фонетичному сприйняттю та командній роботі. Застосовувати можна як з початківцями, так і зі студентами, яєі вже мають певний багає знань.

Наступним запропонованим нами методом є “PechaKucha”. Згідно з правилами презентації у форматі PechaKucha, кожен презентер має 400 секунд на виступ, по 20 секунд на кожен з двадцяти слайдів. Оскільки метод мпрезентації розрахований на групу, яка займається вивченням мови, можна обрати кількість допустимих слайдів (наприклад, 15), та час на кожен із них (10-15 секунд), всі розрахунки варто виконувати в залежності від кількості студентів у групі. Кожен студент обирає тему для доповіді та готує її презентацію заздалегідь. Враховуючи розвиток сучасних технологій, можливість доступу та обізаність аудиторії, це нескладно буде зробити. Таким чином, студенти отримують

вивчення та закріплення нового лексичного матеріалу в залежності від теми (метод вивчення лексики за тематикою давно відомий), розвиток комунікативних навичок та досвід публічного виступу.

Відомо, що за допомогою ігор можна не тільки налагодити комунікацію з групою, а також у групі, оскільки завдяки командній роботі студенти навчаються більше довіряти один одному та будуть менш сором'язливими при вираженні своїх власних думок, але й наблизитися до нашої головної мети – засвоєння лексичного матеріалу. То чому б не використати одну з відомих на з дитинства ігор задля засвоєння лексичного матеріалу? В данному разі викладач має заздалегідь підготувати таблички з новими словами (цей метод можна використовувати й для закріплення раніше вивченої лексики), роздати кожному учаснику по табличці (папірцю, картці – це не має значення). Учасники гри, студенти, мають показувати перед усією аудиторією задане на картці слово, а аудиторія має відгадати. Після того, як слово було відгадане, варто кілька разів разом повторити. Таким чином, під час гри студенти звертаються й до своєї асоціативної пам'яті, що й дозволяє їм краще запам'ятовувати нові лексичні одиниці. Даний метод можна використовувати й при вивченні ієрогліфіки.

Складання діалогів є одним з найбільш використовуваних методів засвоєння лексичного матеріалу оскільки примушує студентів пригадати та використати раніше вивчений матеріал та освоїти новий.

Проведення інтерв'ю може допомогти студентам краще співпрацювати у групі, розвивати свої комунікативні навички, а найголовніше – примусить студентів використовувати раніше здобуті знання та лексику, оскільки задля проведення інтерв'ю необхідно пригадати раніше вивчений матеріал та дізнатися безліч нового. Використовувати даний метод можна як у групах з двох чоловік, так і групі з більшою кількістю людей.

Засвоєнню лексики може сприяти й такий прийом як співи. Розучування та відтворення пісень допомагає студентам засвоїти нову лексику та використовувати її, нехай й у такий специфічний спосіб. Як показує практика – метод є достатньо дієвим. На базі використання слів пісні можна розробити вправи, які допоможуть контролювати процес засвоєння лексики. Таки х як, наприклад, вставити пропущені слова, речення і т.п.

Хотілося б підсумувати, що важливо не забувати про комунікативний аспект, адже лексика японської мови, так само як і інших іноземних мов, найкраще запам'ятовується у разі врахування всіх складностей, всіх факторів, що заважають необхідному рівню ефективності засвоєння лексичного матеріалу, індивідуальному підході (вважаємо, що найбільш ефективним підходом є формування груп у кількості 5-7 чоловік), врахуванні психологічних особливостей студентів та групи в цілому, відбір лексичного матеріалу в залежності від цілей та умов навчання, від аудиторії (тобто самої групи). Викладачеві не варто забувати про можливість залучення новітніх технічних засобів, оскільки це може допомогти зробити процес навчання навіть більш інформативним, цікавим та пізнавальним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кол. авт. під. керівн. д. філол. н., проф. *І.П. Бондаренка*. Основи Методики навчання японської мови у вищій школі: Навч. Посіб. Для студентів вищих навчальних закладів (за спец. «Викладач японської мови та літератури») – К.: Видавнича компанія «КИТ», 2010. – 328с.

2. Кричевські К. С. До питання про зміст лексичних правил у навчанні іноземної мови // ІМШ. – 1998. – № 4. – С. 23-30.
3. Навчання лексичного матеріалу. Сучасна технологія навчання іншомовного матеріалу. – К.: Ленвіт, 1996. – С. 39-51.
4. Московкин Л. В. Краткий обзор методов обучения иностранным языкам в США // Русский язык как иностранный: Теория. Исследования. Практика. Вып. 6. СПб., 2003.
5. Ростовцева В. М. Використання ситуації при презентації лексики // ІМШ. – 1988. – № 4. – С. 55-60.

А.Присяжнюк,

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев

ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ ЛЕКСИЧЕСКОМУ МАТЕРИАЛУ ЯПОНСКОГО ЯЗЫКА

Учитывая быстрый и преимущественно свободный доступ к информации, очень важно обратить внимание на лексический материал при изучении японского языка. Необходимо обратить особое внимание на отбор, способ подачи, усвоение, контроль за изучением лексического материала японского языка. Особое внимание следует обратить на отбор языкового материала учитывая особенности аудитории, а именно: детей, учащихся младших классов, учащихся средних классов, учащихся старших классов, студенческой аудитории, аудитории старшего возраста.

Ключевые слова: *возрастная категория, лексический материал, изучения, информация, усвоения, обучение языковой материал, проблема изучения.*

A. Prisyazhnyuk

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE PROBLEM OF TEACHING LEXICAL MATERIAL OF JAPANESE LANGUAGE

Taking into consideration the rapid and mostly free access to the information, it is important to pay attention to lexical material during the study of the Japanese language. One should pay particular attention to the selection method of feeding, digestion, control of learning vocabulary of the Japanese language. Particular attention should be paid to the selection of linguistic material given to the audience, namely children, primary school students, middle schools, high school students, student audiences, older audiences.

Keywords: *age category, lexical material, research, information, learning, learning language material, the problem of study.*